

Remissammanställning

En flerspråkig kyrka – Policy och mål för Svenska kyrkans arbete på andra språk än svenska

REMISS OCH REMISSINSTANSER

Förslaget till policy och mål för Svenska kyrkans arbete på andra språk än svenska skickades till samtliga stiftsstyrelser i december 2010, med en inbjudan om att yttra sig över förslaget med tillhörande fakta- och fördjupningsmaterial. Stiftet erbjöds möjlighet till fördjupande samtal under hösten 2010 och våren 2011 med hjälp av medarbetare från kyrkokansliet för att bearbeta frågorna i utredningen. Tio stift genomförde samtal.

I inbjudan ombads stiftet att särskilt beakta **Ansvarsfördelning, Organisation, Stiftets främjande** av arbetet på lokalnivå samt **utbildning och rekrytering**.

Samtliga stift har lämnat remissvar. En spontanremiss från medarbetare på stifts- och lokalplanet inom det teckenspråkiga arbetet har också lämnats. Likaså har två tjänstemän i Strängnäs stift lämnat ett remissvar för att komplettera stiftsstyrelsens svar.

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER FRÅN STIFTEN

Samtliga stiftsstyrelser uttrycker hur de mer eller mindre delar intentionerna i utredningens förslag till mål och policy. Flera stift välkomnar gemensamma riktlinjer och ger sitt stöd till förslaget. Härnösands stift går längst i att uttrycka sin positiva inställning genom att peka på hur väl förslaget stämmer överens med stiftets förhållningssätt, men pekar liksom övriga stift på det bistra ekonomiska läget på samtliga nivåer i Svenska kyrkan. Lunds stift menar att utredningen har många förtjänster men vill problematisera utredningens framhållande av flerspråkigheten som ett identitetsskapande drag för kyrkan. Lunds stift menar att utredningen alltför ensidigt lägger tonvikten vid språken som ett hinder för gemenskap.

Flera stift menar att de ekonomiska begränsningarna är ett hinder och att de föreslagna målen är något för ambitiösa till omfattning och innehåll, inte minst i glesbygdstiftet. Det kan bli svårt att uppnå målen i flera stift, då det blir allt vanligare att ifrågasätta flerspråkighetens nödvändighet lokalt.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		2(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Luleå stift välkomnar gemensamma riktlinjer och instämmer med policyförslagets innehåll i sin helhet. Stiftet menar också att en teologisk reflektion över kyrkans självbild och uppdrag som en flerspråkig kyrka är av stor vikt. Stiftet menar att det bör utarbetas rutiner på nationell nivå som säkerställer att det vid varje utvecklingsinsats tas hänsyn till att vi lever i en flerspråkig kyrka, inte minst inom informationsområdet. Luleå stift anser att fakta- och fördjupningsmaterialet är en betydelsefull förutsättning för att förstå måldokumentets olika delar och att det därför är viktigt att fakta och förhållningssätt i materialet är korrekt. Luleå stifts önskan är att boken *En flerspråkig kyrka* revideras innan den sprids och används. Synpunkterna på brister i materialet redovisas under avsnittet övriga synpunkter i denna sammanställning.

Härnösands stift är ett av de stift som uttryckt sig mest positivt för förslaget. Stora delar av policyförslaget stämmer överens med stiftets förhållningssätt och det arbete som pågår för att förverkliga en ny organisation av det flerspråkiga arbetet, vilket innebär en stärkt församlingsförankring och ett fortsatt stiftsengagemang. Härnösands stift är mycket positiva till att arbetet med en policy för hela Svenska kyrkans flerspråkighet kommit så här långt och hoppas att kyrkostyrelsen behandlar ärendet med förtur så att det därefter finns en grund för fortsatt bearbetning och implementering på stifts- och församlingsnivå. Härnösands stift uppfattar *synlighet* och *inkludering* som de viktigaste stråken i policyförslaget.

Västerås stift ser positivt på de intentioner och visioner som utredningen ger uttryck för.

Uppsala stift menar att förslaget om policy och mål för Svenska kyrkan på andra språk än svenska är ett viktigt steg mot framtidens kyrka, rik på mångfald. De välkomnar gemensamma riktlinjer för tydlighet och väl fungerande strukturer.

Karlstad stift stödjer utredningens önskescenario men ser samtidigt de bristande resurser som finns på församlings- och stiftsnivå, för att nå de mål som aktualiseras.

Stockholms stift anser sammanfattningsvis att den policy och de mål som ges för Svenska kyrkans arbete på andra språk än svenska är både spännande och efterlängtad och ett det är ett väl genomarbetat förslag. Stiftet har tagit del av Luleå stifts remissvar och de instämmer i vad de anför, med några tillägg. Stiftet betonar vidare vikten av att policyn blir ett levande dokument som följs upp efterhand och att frågorna inlemmas i handlingsplaner som exempelvis planer för barn och unga 0- 18 år.

Strängnäs stift anser att utredningen på ett mycket förtjänstfullt sätt har redovisat förhållningssätt till den mångfald som finns inom Svenska kyrkan, utifrån lagen om Svenska kyrkan och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Strängnäs stift anser att de föreslagna målen är väl genomtänkta och synnerligen ambitiösa till omfattning och innehåll och tillstyrker utredningens förslag.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		3(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Linköpings stift anser det inkluderingsförslag som utredningen ger uttryck för som mycket positivt och de ger stöd åt förslaget på ansvarsfördelning.

Göteborgs stift uppskattar att man i utredningen inte benämner andra språk som problem utan förhåller sig till dem som en utmaning.

Skara stift hävdar att den vikande ekonomin inom Svenska kyrkan slår hårt inom det flerspråkiga arbetet och att det därför är viktigt att hitta strategier som långsiktigt främjar arbetet på olika språk i församlingarna. Inkludering ställer stora krav på både majoritet och minoritet. Stiftet menar att om utredningens intention ska uppfyllas kommer det att krävas ett genomtänkt arbete med samtal om syfte och mål på lokal nivå. Man menar att den största utmaningen inte är den formella organisationen utan att ändra på förhållningssätt från integration till inkludering och att på djupet arbeta med frågor som har med attityder att göra. Det krävs en stor lyhördhet så att inkludering inte sker på majoritetens villkor.

Växjö stift bejakar användandet av begreppet flerspråkighet för att med positivt tänkande kunna se och utveckla nya möjligheter för arbetet bland de olika språkliga grupperna.

Lunds stift menar att utredningen har många förtjänster genom att framhålla formella och informella krav och förväntningar som finns på Svenska kyrkan i ett mångspråkigt samhälle. Lunds stift har dock en något annan vinkling än övriga stift i sitt remissvar. Stiftet hänvisar till språklagen och att svenskan är huvudspråk i Sverige, och menar att det är en viktig tillgång och inte en belastning att svenska språket även är Svenska kyrkans huvudspråk.

Stiftet menar att de svenska bibelöversättningarna alltid har fungerat som starka verktyg i förmedlingen av ett rikt skrift- och talspråk och att gudstjänst, bibelläsning, förkunnelse, psalmsång och körsång har spelat en viktig roll och kan göra även idag vad gäller språkförmedling och språkförkovran. Svenska kyrkan har en viktig roll att bidra till att språket blir tillgängligt för människor med andra modersmål som bor i Sverige.

Stiftet menar att kyrkans grund är att kunna fira gudstjänst tillsammans utan att tala samma språk och att man i första hand bör beskriva Svenska kyrkan som kommunicerande i stället för som flerspråkig kyrka. Stiftet anser att utredningen lägger ensidigt alltför stor tonvikt vid språken som ett hinder eller grund för gemenskap i gudstjänst och kyrka. Det finns andra hinder än språk som skiljer människor åt. Stiftet anser att gudstjänster är en betydelsefull resurs i kommunikationen över språk- och kulturgränser. Svenska kyrkans högmässa har en struktur, atmosfär, liturgisk praxis och anda som är kommunikativ och överbryggar de gränser som språken kan sätta. Enligt stiftet måste det vara minoritetsspråkens egna gemenskaper och företrädare som har huvudansvaret för att gudstjänstliv på det egna språket kan komma till stånd.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		4(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Stiftet menar dock att de fem teser om Svenska kyrkans flerspråkighet som presenteras i utredningen mycket väl kan förenas med vad stiftet i sitt remissvar anför.

Visby stift har i sitt remissvar hänvisat till det teckenspråkiga arbetets spontanremiss och lämnar det som sitt eget svar. Stiftet menar att det inte finns några språkliga minoriteter på Gotland förutom teckenspråkiga. Man menar att den finska minoritetsgruppen i hög grad är svensktalande. De behov som finns tillfredsställs enkelt av stiftens ganska många finskkunniga präster. Visby stift lämnar det i särklass kortaste remissvaret.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAGET OM ANSVARFÖRDELNING

Västerås stift menar att förslaget till ansvarsfördelning mellan de olika nivåerna är mångfacetterad, vilket gör att det kan bli svårt att urskilja hur den faktiska ansvarsfördelningen ska se ut. De menar att den därför behöver framställas tydligare. Uppsala stift däremot tycker att ansvarsfördelningen är tydlig i förslaget.

Bristande ekonomi och stöd från nationell nivå

Härnösands stift uppmärksammar att denna policy hanteras samtidigt som Svenska kyrkan på samtliga nivåer genomför kännbara ekonomiska besparingar. Härnösand stift menar att det under flera år kommer att krävas avsevärda resurser för att göra verklighet av policyns förslag till mål. Därför litar stiftet, med stöd från ny minoritets- och språklagstiftning, på att kyrkostyrelsen avser fullfölja policyförslagets intentioner och se till att nödvändiga resurser avsätts, både för personella resurser och strategi- och implementeringsarbete. Kyrkostyrelsen bör också pröva om det finns möjlighet till ekonomiska styrmedel för att stärka flerspråkigheten i stift och församlingar.

Västerås stift lyfter fram vikten av samordning från nationell nivå när det gäller information om de behov som finns. Likaså en spetskompetens för den verksamhet stiftet ska främja, beträffande andra språk än svenska. Man menar att en kommunikation med stiftshandläggare inom respektive språkområde är önskvärd. Genom nationella utbildningar stärks identitet och inriktning hos stiftens minoritetshandläggare och enstaka samlingar för medarbetare i de församlingar där det finns flerspråkig verksamhet är bra.

Uppsala stift poängterar att den nationella nivån har en viktig roll i att utarbeta verktyg för att stödja implementeringen av policyn i stift och församlingar, inte minst genom att ta fram grundläggande informationsmaterial.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		5(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Stockholms stift instämmer i resonemanget om att kyrkans strukturer ännu inte har anpassats och utvecklats på ett sätt som skulle möjliggöra en inkludering fullt ut. Som exempel har evangeliebok och andra böcker översatts till flera språk, men att de kyrkliga utbildningarna till största del är inriktade mot svenskan. Därför betonar Stockholms stift vikten av att ett flerspråkigt perspektiv blir ett naturligt inslag i kyrkliga utbildningar och i kyrkoherdeutbildningar.

Göteborgs stift betonar på flera ställen i sitt remissvar hur det saknas resurser i stift och församling, inte minst i mindre församlingar. Åtgärder på den nationella nivån är därför viktig, inte minst vad gäller ett långsiktigt informationsarbete.

Göteborgs stift menar att kyrkokansliets enhet för språkliga minoriteter ger en tydlig positiv signal med sin existens. Det stärker betydelsen av området och utgör en viktig kunskapsbank i frågor angående språkminoriteter. Likaså uppskattas insatserna för att inkludera kunskap om kyrkans olika språk i kyrkans yrkesutbildningar och att språk och traditioner tas tillvara i arbetet med att utveckla Svenska kyrkans gudstjänstliv och handböcker. Det är viktigt att böcker som används i gudstjänster och kyrkliga handlingar finns tillgängliga på andra språk än svenska. Göteborgs stift påpekar att formuleringen att *Svenska kyrkans böcker finns tillgängliga på de språk som används i gudstjänster och kyrkliga handlingar*i ett av målen, kan komma att leda till ett moment 22. Man kan inte förrätta gudstjänster utan godkänt material och används inte språket finns det inga skäl för nya översättningar. Utan tillgång ingen efterfrågan.

Skara stift menar att den nationella nivån har ett ansvar för att flerspråkigheten också beaktas i den försöksverksamhet som görs inför ny kyrkohandbok.

Göteborgs stift konstaterar att de inte har tillräckliga resurser för att följa det omfattande åtgärds paket som rekommenderas i utredningen. Göteborgs stift menar att endast den sverigefinska och teckenspråkiga minoriteten har en sådan regelbunden verksamhet att den kan utgöra mål för utveckling och stiftsgemensam verksamhet och kommunikation.

Göteborgs stift menar att de mål som finns formulerade för den regionala nivån utgör en stor utmaning för stiftet. För att kunna genomföra hälften av det som föreslås, fordras ett aktivt stöd från den nationella nivån vad gäller flerspråkig kommunikation t ex webbsidor, utveckling av diakonal diakoni, fortbildning, handledning samt teologisk reflektion.

Linköpings stift menar att nationell nivå måste ta ansvar för kompetensutveckling inom det flerspråkiga området, särskilt vad gäller teckenspråkig kompetens.

Samverkan mellan stiftet

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		6(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Härnösands stift lyfter fram behovet av utökad samverkan mellan Svenska kyrkans olika nivåer. Härnösands och Luleå stift har samverkat i det gemensamma projektet Samiskt kyrkoliv och uttrycker att man också vill pröva en med nationell nivå gemensam lösning vad gäller personal och andra resurser. Stiftet föreslår att en nationsgränsöverskridande samverkan lyfts fram som en möjlighet i de avsnitt där policyn behandlar samordning.

Linköpings stift menar att det behövs forum och nätverk för medarbetare med liknande förutsättningar, inte minst inom det teckenspråkiga arbetet. Man måste kunna hämta inspiration och kunskap från varandra och det är önskvärt att hitta former för samverkan över stiftsgränserna, inte minst ifråga om fortbildning så att kvaliteten på minoritetsarbetet inte blir sämre när resurserna minskar.

Växjö stift betraktar utredningens förslag till ansvarsfördelning som rimlig. Dock menar stiftet att det finns begränsade ekonomiska resurser på lokal nivå för att anställa lämpliga medarbetare. Samverkan mellan församlingar kan i viss mån underlätta, men det krävs anställda med mycket god språklig och kyrklig kompetens för att kunna ge medlemsvård till döva.

Växjö stift ser en minskning av behovet av finsktalande präster och diakoner på stifts- och församlingsnivå. Stiftet menar att en samverkan kan komma att behövas mellan stiftet i framtiden för arbetet med vissa språkliga grupper.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAGET OM ORGANISATION

Behovet av speciella strukturer har nyligen aktualiserats i Göteborgs stift genom att minoritetsgrupper anhållit om ett minoritetsråd i stiftsstyrelsen, på samma sätt som det finns organ för internationella och ekumeniska frågor samt ett råd för religionsdialog. Göteborgs stift menar att ett minoritetsråd skulle kunna bidra med värdefull kompetens och fungera som en plattform för samråd i frågor som berör medlemsvård på minoritetsspråk. En annan möjlighet är att en ledamot i beslutande organ har ett uttalat ansvar för området. Bara i ett fåtal församlingar har minoritetsspråken blivit en naturlig del av församlingens arbete i Göteborgs stift.

Lunds stift skiljer sig något åt från övriga stift. De menar att det måste vara minoritetsspråkens egna gemenskaper och företrädare som har huvudansvaret för att gudstjänstliv på det egna språket kommer till stånd. Man menar att utredningen ger ett intryck av att företrädare för språkliga minoriteter är objekt för Svenska kyrkans verksamhet på olika plan. Svenska kyrkan tycks jämföras med en myndighet och med ett det ansvar som åvilar en sådan. Man menar att det varken finns ekonomi eller en organisation i kyrkan för en sådan

DOKUMENT			SIDA
Remissammanställning			7(13)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

hållning. Stiftet menar att man måste betona ytterligare att ansvaret ligger på språkminoriteterna själva.

Teckenspråkigt arbete

Flera stift poängterar att det krävs speciella strukturer för det teckenspråkiga arbetet. Det finns ingen adekvat kompetens och utbildning i stiftet för att utbilda personal som ska tjänstgöra inom det teckenspråkiga arbetet. Därför måste ansvaret för det teckenspråkiga arbetet ligga på den nationella nivån.

En spontanremiss från representanter för det teckenspråkiga arbetet i flera stift har sammanställts och skickats till kyrkostyrelsen. I den betonas vikten av att den fördjupande delen med fakta är en förutsättning för att förstå målen för en flerspråkig kyrka. Gruppen konstaterar att teckenspråket inte har språklig majoritet någonstans, till skillnad från minoritetsspråken som kan ha språklig majoritet i ett geografiskt område eller land. Gemensamt för de teckenspråkiga representanternas remssvar är att man anser att teckenspråkiga behöver en särställning. De döva har inte något val som tvåspråkiga har, man måste använda teckenspråket då talad svenska för de flesta är en omöjlighet.

Inom gruppen som lämnat remissvar varierar synsättet vad gäller teckenspråk. Det finns bland de teckenspråkiga de som tycker att det teckenspråkiga arbetet borde ha fått likvärdigt fokus som de nationella minoriteterna i policyförslaget. Det finns de som tycker att teckenspråket är ett annat sätt att uttrycka svenska och att dövhet i grunden är ett handikapp och som inte kan jämföras med de nationella minoritetsspråken. Några tycker att det är bra att teckenspråkiga räknas som en språkgrupp. I remissvaret finns tre sidor med ett tjugotal specifika synpunkter på fakta- och fördjupningsdelen. Dessa har lämnats till ansvarig för det fortsatta arbetet med en flerspråkig kyrka på nationell nivå.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAGET OM STIFTETS FRÄMJANDE AV ARBETE PÅ LOKAL NIVÅ.

Församlingsinstruktioner

Luleå stift framhåller omvärldsanalysens betydelse när församlingsinstruktioner utformas och att domkapitlets roll i att granska skulle behöva tydliggöras utifrån flerspråkighetsaspekten. Stiftet understryker vikten av att uppmärksamma flerspråkighet i församlingsinstruktionens samtliga avsnitt. Dock vill stiftet i sitt remissvar uppmärksamma begreppet behovsanalys och menar att det finns en risk att använda ordet behov i samband med flerspråkighet. Om man

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		8(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

konstaterar att de olika grupperna förstår och kan tala svenska kan frågan om flerspråkighet reduceras till det minimala eller försvinna helt.

Västerås stift menar att den befintliga struktur som finns för arbetet på andra språk inom Svenska kyrkan kan stärkas och intensifieras inom befintliga strukturer och att de som finns fungerar tillfredsställande. Man menar också att behoven av att utveckla och förändra dessa strukturer ska anpassas efter de omvärldsanalyser som görs. Västerås stift menar att stiftens främjandearbete grundas på omvärldsanalys och hur det ser ut i stiftet när det gäller flerspråkighet. Det är viktigt att stödja den lokala församlingen och att i enlighet med församlingsinstruktionen göra Svenska kyrkan tillgänglig för de flerspråkiga grupper och enskilda som vistas i församlingen.

Uppsalastift menar att det behövs redskap för att säkerställa arbetet på lokal nivå. Man menar att domkapiteln kan överväga att besluta om särskilda villkor för anställning till prästtjänster i de områden där det t ex finns stora grupper av finsktalande. Här är församlingsinstruktionerna viktiga i stiftets främjande och tillsyn vad gäller den språkliga mångfalden i församlingarna. Det borde t ex finnas en miniminivå vad gäller församlingarnas kommunikation på andra språk, då man informerar om Finska telejouren eller hänvisar till kyrkans tjänster på minoritetsspråk.

Göteborgs stift menar att väldigt få representanter för majoriteten deltar i de utbildningar och överläggningar som handlar om inkludering av minoritetsverksamhet. Stiftet menar att det antagligen skulle vara bättre att inkludera innehållet i andra samlingar som är obligatoriska och/eller intressanta att delta i. Stiftet instämmer i utredningens förslag med möjligheten för biskopen att lyfta fram betydelsen av en inkludering i visitationer.

Linköpings stift använder församlingsinstruktionen för att få reda på hur församlingarna analyserar och redovisar behov och utformar planer för arbetet på andra språk.

Växjö stift menar att de har en fungerande organisation för dialog mellan stift och församling, inte minst i arbetet med församlingsinstruktioner. Där finns möjlighet att uppmärksamma behov av insatser för olika språkliga grupper i församlingen eller insatser av främjande karaktär från stiftet, såsom uppmuntran för samverkan mellan församlingarna

Resursförsamlingar

I de fall då församlingen inte har resurser eller kompetens att utföra pastorala uppdrag på andra språk än svenska, kan stiftet få en mer operativ karaktär. I Västerås stift t ex finns ett ekonomiskt avtal i det sverigefinska arbetet mellan stiftet och enstaka församlingar så att de kan anställa tvåspråkiga präster för att täcka behovet av prästerliga tjänster inom stiftet som

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		9(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

helhet. Det finns också stiftsmedarbetare som främjar det teckenspråkiga arbetet i stiftens församlingar.

Karlstad stift menar att det i ett glesbygdsstift som Karlstad kan bli svårt att klara av det generella och övergripande arbetet. Däremot anser stiftet att det är fullt möjligt för många församlingar att genomföra riktade insatser. Det sverigefinska arbetet är organiserat i fyra basförsamlingar och det täcker gemensamt behovet i stiftet. En liknande organisation skulle kunna utvecklas för arbetet med en flerspråkig kyrka.

Linköpings stift menar att resursförsamlingar kan vara en bra lösning. Det är bra om stiftet kan rikta resurser mot några församlingar i sitt minoritetsspråksarbete istället för att stärka alla församlingar. Det är däremot viktigt att stiftet kommunicerar kunskapen i dessa specifika församlingar så att samtliga församlingar vet vart de ska vända sig för att få del av erfarenheter, inspiration och specialkompetens.

I Skara stift främjar man arbetet på lokal nivå genom en teckenspråkig präst och en diakon. Stiftet bidrar till sverigefinska tjänster i några större pastorat så enskilda i mindre församlingar kan få kyrkliga handlingar utförda på hemmaplan.

Göteborgs stift har också några resursförsamlingar för minoritetsspråk och menar att fler församlingar med ett större antal minoritetsspråkiga skulle kunna forma referensgrupper och en verksamhet som kommer fler församlingar till del. Stiftet anser att en utveckling av det minoritetsspråkiga församlingsarbetet förutsätter samverkan över församlings- och pastoratsgränserna. Kontrakten är i de flesta fall den lämpligaste geografiska enheten för samverkan. Kontraktsgemensamma tjänster skulle vara bra då ett pastorat oftast har för litet och ett stift för stort. Dock saknas en ekonomisk struktur för ett kontraktsbaserat arbete. Få församlingar har tillräckligt med resurser för att kunna genomföra de punkter som finns i utredningen och det krävs en kompetenshöjning i stiftets församlingar. Eftersom det inte finns personalresurser i stiftet behövs stöd från den nationella nivån, inte minst genom särskilda kommunikationssatsningar. Dock påpekar Göteborgs stift att de publikationer som tas fram på minoritetsspråk måste planera i samråd med den lokala nivån, för att de ska bli lästa.

SYNPUNKTER PÅ FÖRLAGET OM UTBILDNING OCH REKRYTERING

Ett samlat grepp från nationell nivå

Skara stift menar att frågan om utbildning och rekrytering är en fråga där Svenska kyrkan måste ta ett samlat grepp. Svårigheterna vad gäller utbildning för kyrklig tjänst på teckenspråk gäller framför allt praktikplatser, eftersom antalet tjänster inom det

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		10(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

teckenspråkiga arbetet är få. Då stiftet normalt inte arbetar med utbildning utan med kompetensutveckling får utbildning till tjänst på teckenspråk ses som en del av en grundutbildning. Detta ansvar bör gälla för både de som utbildar sig direkt för teckenspråkig tjänst och för de som efter några år i kyrklig tjänst vill fortbilda sig för teckenspråkig tjänst. Stiftet menar att behovet av nationell samordning vad gäller utbildning är störst inom det teckenspråkiga området.

Växjö stift framhåller att det finns ett gemensamt ansvar för stiftet och den nationella nivån. Den nationella nivån måste säkerställa att det finns ekonomiska och personella resurser för en kvalitativt god verksamhet på olika språk inom hela Svenska kyrkan. Det bör tas fram någon form av kontrollinstrument för att hjälpa stift och församling att göra rätt bedömning av språknivån hos sökande till tjänster med inriktning mot minoritetsspråksarbete. Någon form av strategi för rekrytering, utbildning och fortbildning borde utformas mellan stift och nationell nivå. Fortbildning för kyrkligt anställda med verksamhet på annat språk än svenska måste kunna ske på nationell nivå.

Stiftens ansvar för rekrytering

Uppsala stift tycker att det är bra att utredningen lyfter fram stiftens rekryteringsansvariga som nyckelpersoner i att ta vara på och uppmuntra medarbetare att dra nytta av sina språkliga resurser. Stiftet lyfter särskilt vikten av att stiftet i samband med kurser och utbildningar för förtroendevalda tar upp frågan om rekrytering av flerspråkiga medarbetare, så att även förtroendevalda ser värdet i att ha en flerspråkig kompetens bland de anställda.

Stockholms stift menar att det är viktigt att det finns en mångfald bland medarbetarna också på stiftskansliet. Stiftet har ett viktigt ansvar när det gäller att välja vilket eller vilka språk man ska stötta särskilt, inte minst i och med att det ger signaler till församlingarna.

Lunds stift anser att det bör finnas en kontinuerlig inventering av medarbetares språkkunskaper på stifts- och församlingsnivå. Stiftet kan i sitt rekryteringsarbete bidra till att språkkunskaper uppmärksammas. De strukturförändringar och församlingssammanläggningar som pågår kan bidra till större tillgång av språkkunskaper inom församlingen. Redan idag finns möjligheter att inom kontrakten använda gemensamma resurser för att ta ansvar för speciella behov.

Delade meningar om att rekrytera medarbetare från Finland

Skara stift menar att det finns två typer av utbildningar som nationell nivå borde samordna i det sverigefinska arbetet. En kurs i vad det innebär att arbeta i Svenska kyrkan för kyrkliga

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		11(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

medarbetare som kommer direkt från finska kyrkan samt en kurs i *kyrkfinska* för de finskspråkiga anställda som innehar en svenskspråkig tjänst. Den senare är en fortbildning för de medarbetare som kan finska därför att de t.ex. har en förälder som har språket som modersmål. Många av medarbetarna skulle kunna arbeta på båda språken om de bara fick möjlighet att utveckla finskan.

Göteborgs stift anser det något motstridigt att både se utbildning av flerspråkiga medarbetare som ett gemensamt ansvar för hela Svenska kyrkan och att utredningen samtidigt föreslår att Finland ska bistå med medarbetare. Göteborgs stift är tveksamt till att stiftet rekommenderas att upprätthålla kontakter med de skolor och institutioner som utbildar kyrkliga medarbetare i Finland. Stiftet menar att det är en alltför kortsiktig lösning att söka praktikanter i Finland. Dessutom handlar det om en annan kyrka i ett annat land, med en annan organisation, andra traditioner och bestämmelser. Stiftsstyrelsen menar att blicken i stället ska riktas på egna förmågor, flerspråkiga studenter i Sverige. För Göteborgs stifts del innebär det att bedömningen av dessa flerspråkiga personer inte skiljer sig från övriga kandidater. Stiftet menar att flerspråkighet är en tillgång och en merit, men det kan aldrig innebära att flerspråkighet uppväger en brist i exempelvis svenskkyrklig förankring eller personlig mognad. I övrigt ställer sig stiftet bakom utredningens förslag beträffande utbildning och rekrytering.

ÖVRIGA SYNPKUNKTER

Kommentarer om begrepp i utredningen

Stockholms stift menar att man genom att tala om flerspråkighet och inte minoritetsspråk synliggör ytterligare språk än minoritetsspråken och att det är bra. Men att det finns risker med att gå vidare på en bredare front, genom att den ansvarige kan gömma sig bakom begreppet och att det i praktiken blir kostsamt att verka för språklig mångfald. Det finns en risk att minoritetsspråken glöms bort till förmån för andra språk, om inte de nationella minoritetsspråken nämns särskilt. De menar att det är bra att alla språk lyfts fram men att det också bör uppmärksammas varför man beslutar att satsa på ett språk på bekostnad av något annat.

Göteborgs stift anser att termen minoritetsspråk som bytts mot flerspråkighet öppnar för begreppsförvirring. Flerspråkighet anses vara ett vitt begrepp. Arbetet bland språkliga minoriteter förutsätter en reflektion över de förhållningssätt som presenteras i utredningen. Den grundläggande medvetenheten om minoritetsspråk behöver stärkas. I Göteborgs stift sammankopplas flerspråkighet ofta med religionsdialog då detta är centrala frågor i stiftet.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		12(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Göteborgs stift menar också att begreppet mångfaldsperspektiv är ett olyckligt ordval, eftersom ordet mångfald kan tolkas på många sätt. Man menar att ett mer begränsat begrepp skulle bidra med mer tydlighet, t ex skulle första målet på sidan 19 kunna lyda *Stiftet inarbetar ett flerspråkighetsperspektiv i sitt arbete med främjande*och ordet mångfald skulle kunna strykas.

Korrigeringar i fördjupningsmaterialet behövs

Luleå stift uppmärksammar några brister i fördjupningsmaterialet som behöver korrigeras. Stiftet menar att det saknas en viktig grupp när det talas om teckenspråkiga, nämligen de hörande barnen till döva föräldrar. Dessa barn, även om de talar och hör svenska lever i en annan språkmiljö och kultur och bör därför uppmärksammas, inte minst i kyrkans barn- och ungdomsarbete. Stiftet menar också att det är kontraproduktivt att boken på flera ställen konstaterar att de teckenspråkiga är få till antal. Det är då lätt att hamna i ett resonemang om gruppernas kvantitativa storlek och behov i stället för att beskriva kyrkan som en flerspråkig gemenskap.

Luleå stift lyfter frågan om att uttrycket försoningsprocess lätt kan missförstås till att det handlar om minoritetsgruppernas försyndelser i förhållandet till kyrkan och samhället. Man menar också att både teckenspråkiga och meänkielispråkiga, likaväl som samer och romer bör komma i fråga vad gäller försoning.

Luleå stift saknar ett avsnitt om vad samernas urbefolkningsstatus kan innebära för kyrkans arbete. Likaså behöver nord-, luleå- och sydsamiska förklaras ytterligare så att man som läsare förstår att det inte handlar om dialektala skillnader utan att det behövs ett arbete på samtliga språkvarieteter.

Härutöver finns lämnade synpunkter av redaktionell art som inte omnämns i denna sammanställning utan det har överlämnas till ansvarig handläggare på kyrkokansliet.

Övriga synpunkter

Uppsala stift anser att man i kapitlet om mål för arbetet på andra språk på den nationella nivån bör gå ett steg längre och inte bara ange vad som ska göras, utan även av vem. Stiftet vill specificera och därmed öronmärka att det finns personer med bakgrund i de språkliga minoriteterna på de tjänster som finns på nationell nivå. Stiftet anser att det är ett plus om även andra handläggartjänster kan främja det flerspråkiga arbetet, t ex musikhandläggare och handläggare för barn och unga. Men man menar att den som innehar en tjänst för samordning av minoritetsspråk, måste tillhöra gruppen som talar minoritetsspråk.

DOKUMENT		SIDA	
Remissammanställning		13(13)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Marie Nordström	2011-09-12	Dnr ks 2010:988	

Stockholms stift anser att policyn och riktlinjerna i huvudsak intar ett inomkyrkligt perspektiv. Man hänvisar till målen på sidan 11 där det anges att det i medlemsvård och integrationsarbete inom Svenska kyrkan ska användas de språk som talas av de individer och grupper som verksamheten riktar sig till. Medan det i ekumenik och i religionsdialog ska ske på det språk på vilken kommunikationen fungerar bäst användas. Stockholms stift vill peka på problematiken med att avgöra vilka man ska rikta in sin verksamhet på. Stiftet menar att när Svenska kyrkan presenterar sig i ett vidare forum bör flerspråkigheten finnas med även då. I detta sammanhang vill stiftet även påminna om den möjlighet som finns att påverka samhället och inspirera till att se bortom det etniskt svenska och det svenska språket.

Härnösands stift tar upp risken med förändringen av kyrkoordningen som nyligen gjorts. Att teckenspråk och de två minoritetsspråk som kyrkan av tradition tidigare tagit ansvar för inte längre nämns. Det finns en oro över att det i tider av ekonomiska nedskärningar blir allt vanligare att ifrågasätta flerspråkighetens nödvändighet, när det som nu i kyrkoordningen talas om språk som behövs. Stiftet konstaterar att den här kyrkoordningsförändringen går i otakt med de nya minoritets- och språklagar som innebär stärkande, skyddande och bevarande av minoritetsspråken och teckenspråket. Härnösands stift utgår ifrån att kyrkostyrelsen ser till att formuleringarna i kyrkoordningen kommer att stämma överens med dessa nya lagar.

I det remissvar som lämnats från två tjänstemän i Strängnäs stift för att komplettera stiftsstyrelsens svar, lyfts flera frågor. Bland annat påpekas det att minoritetsspråkgrupperna ofta inte har plats i de demokratiskt valda organen. Tjänstemännen betonar vikten av en större medvetenhet hos stiftet i arbetet med församlingsinstruktionerna, likaså att flerspråkigheten bör uppmärksammas i det nu pågående handboksarbetet och inte bara då en ny finns färdig och den ska översättas. Tjänstemännen menar att många gånger reduceras språkfrågan till att bli teknisk, istället för att handla om individens identitet. De menar också att barns utveckling av en kulturell identitet och att användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt i församlingarna. I remissvaret finns det också tankar om diakoni på andra språk än svenska och de ideella medarbetarnas insatser som oersättliga, men att man inte får förlita sig på dessa krafter utan rekrytera och anställa fler språkiga medarbetare.